

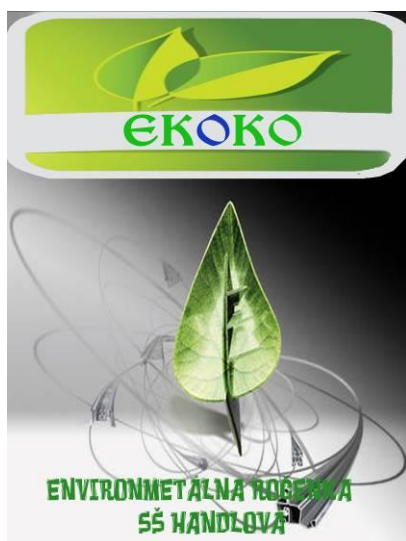
ÚVODNÍK

Milí čitatelia prvého školského EKO- časopisu. Časopis je zameraný na aktuálnu tému 21. storočia, a tomu zodpovedá aj jeho názov EKO – OKO. Super nápad vydať časopis s environmentálnou tematikou vznikol na hodinách ekológie v 1. A triede. Naša škola robí množstvo zaujímavých aktivít súvisiacich s ochranou životného prostredia a propaguje zdravý životný štýl v rôznych projektoch, ako je napríklad Deň zdravia, Fair Trade, Jazierko, Separácia odpadu, EKO svetlo. Študenti

si povedali, že by bolo celkom príjemné občas si na túto tému, tak povediac poklebetkať. Žartovne i vážne podebatovať s ostatnými spolužiakmi, s vyučujúcimi aj s odborníkmi z praxe, ktorým slovo environment nie je cudzie. Hravo perom, ale aj pracovne rýľom, by chceli informovať o svojich i Vašich aktivitách, o prácach na projektoch i o najnovších poznatkoch z oblasti environmentalistiky.

Názov časopisu študenti navrhli sami, ale pri výbere loga by potrebovali Vašu pomoc. Grafici digitálnych médií, ktorých máme po prvýkrát na škole, sa vyšantili a vytvorili zaujímavé návrhy. Všetky sú nápadité, graficky vhodne upravené, ale ktoré je to pravé, tak to necháme na Vás, čitateľoch. Hlasujte a pridajte body od 1 - 5 tomu, ktoré Vás najviac upútalo. Svoje hlasovacie lístky vhodte do krabice pri jedálni.

návrh č.1

návrh č.2

návrh č.3

EKO KO

Spojená škola Handlová

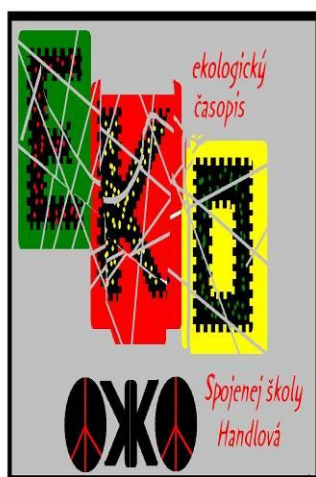
Lipová 8

návrh č.4

Ekoko
Environmentálna
ročenka SŠ Handlová

návrh č. 5

návrh č. 6

návrh č. 7

**Veľa odpadu,
málo riešení. PREČO?!**
str.9

Spojená škola Handlová

návrh č.8

**Vymeňte
staré lavičky
za ekolavičky**

návrh č. 9

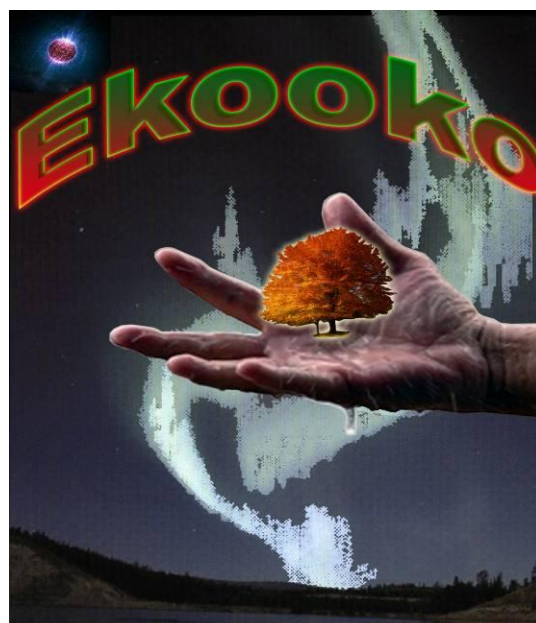

Spojená škola Handlová

Lipová 8

návrh č. 10

Chráňme, preto triedime

Prečo vlastne triediť odpad? Tak túto otázku som si asi pred dvoma rokmi položila aj ja. Pátrala som po odpovedi a dospela som k nasledujúcim záverom:

- Za každou 1 tonou nových výrobkov je ukrytých 10 ton surovín, energia a životy rastlín, živočíchov a ľudí.
- Recykláciou oproti výrobe z primárnych zdrojov šetríme energiu - pre jednotlivé suroviny to predstavuje percentuálnu úsporu energie 97% v prípade plastov, 95% pri triedení hliníka, 74% pri oceli, 70% pri papieri a 25% pri skle.
- Recyklovaním 1kg železného šrotu sa ušetrí 2kg uhlia, 4kg rudy a 4 minúty potrebné pri výrobe.
- Ak sa vráti do sklárne 1 milión sklenených fliaš a pohárov, ušetrí sa pri výrobe nových výrobkov až 300 ton sklárskeho piesku, 1000 ton sódy, 60 ton vykurovacieho oleja, 0,76 mil. m³ zemného plynu a mnoho elektrickej energie.
- 1 tona zberového papiera zachráni 17 stromov.
- Vytriedením a recykláciou 110 ton starého papiera sa zachráni 1ha 80-ročného lesa.
- Len pre potreby výroby jednorazových plienok zaplatí životom celosvetovo ročne viac ako 1 mld. stromov. Z týchto plienok potom vznikne ročne toľko odpadu, že keby sme ich poukladali vedľa seba, tak by sme vytvorili cestu dlhú 7-krát na mesiac a späť.
- Pri súčasnej spotrebe 33 ton ropy na obyvateľa Zeme ročne by sa vyčerpali ropné zásoby za 13 rokov.
- Množstvo odpadov z obalov neustále narastá, tvorí až 45% objemu domácich odpadov.
- Ročne v SR vyhodíme množstvo odpadov, ktoré by pokrylo 2 000ha do výšky jedného metra. Dnes však už okolo 80% môžeme triediť a recyklovať.
- Ľudská spotreba prírodných zdrojov v súčasnosti prekračuje o 20% generačnú kapacitu Zeme, čím sme ohrození napríklad ekologickými katastrofami.
- Svetová zdravotnícka organizácia odhaduje, že 25% chorôb je spôsobených zlým životným prostredím.
- 95% chemikálií dodnes neprešlo zdravotnými analýzami - nevieme, či sú alebo nie sú nebezpečné.
- Populácie živočíšnych druhov klesli medzi rokmi 1970 a 2000 o 40% - v priemere každú minútu vymizne jeden druh.
- Ako dlho odolávajú odpady v prírode? Niektoré sa v prírode rozložia, no väčšina odoláva desiatky až stovky rokov, napr. ohryzok z jablka 3 – 6 mesiacov, cigareta 3 mesiace – 2 roky, zápalka 6 – 10 mesiacov, papierová vreckovka 3 mesiace, noviny a časopisy 3 – 12 mesiacov, žuvačka 5 rokov, motorový olej 10 – 100 rokov, pneumatika 30 – 500 rokov, plechovka 20 – 100 rokov, baterka 20 – 500 rokov, PET fľaše a igelitové tašky 100 – 1000 rokov, telefónna karta 1000 rokov, polystyrén 1000 rokov a sklo 4000 rokov.

No a keď som toto všetko prečítala a pouvažovala o tom, rozhodla som sa, že aj ja priložím ruku k dielu. Myslím, že každý svojím spôsobom môže prispieť k ochrane životného prostredia.

Na škole, kde pracujem, sme si v kabinete vyčlenili miesto pre separovaný zber papiera a plastových fliaš.

Mám tak dobrý pocit, že ja aj moji kolegovia robíme niečo pre záchranu našej modrej planéty.

Ing. Martina Kovalčíková

Aké pocity alebo predstavy

vo mne vyvoláva slovo „LES“

LES, slovo alebo lepšie povedané slovíčko na prvý pohľad krátke, jednoznačné a výstižné. Slovo zložené z troch písmen, pod ktorými si človek predstaví rôzne veci, najčastejšie však iba kopy stromov. Mnohí z nás však les vnímajú ako krátke si voľnej chvíle v podobe prechádzky, ako zdroj lesných plodov a húb, ako zdroj energie a drevnej hmoty alebo ako obecné skladisko odpadov. Ľudia do lesa prídu, zoberú si čo potrebujú a znova odídu.

Aj ja som mal pri výbere témy tejto eseje jasnú predstavu o tom, čo do nej napíšem ale keď prišlo na lámanie chleba, tak papier zostával stále čistý, nepopísaný. Samozrejme som pátral prečo tomu tak je, pričom zistenie bolo pomerne prekvapujúce – nikdy predtým som do hĺbky nerozoberal moje pocity a predstavy v lese (aj keď som jeho pravidelným a verným návštevníkom).

Táto situácia musí byť okamžite vyriešená. Preto pristupujem k radikálnemu kroku, teplo sa oblečiem, vezmem list papiera, ceruzku, tvrdú podložku, oznámim zvyšku rodiny kam idem a hor sa do lesa. Mám šťastie, pretože práve spoza mraku vyšlo slnko a začalo vylepšovať môj dojem z chladného nedeľného rána. Lenivo kladiem pravú nohu k ľavej a sledujem ako sa ku mne prikráda hori-

zont s paletou rôznorodých farieb. Dobrá správa, práve ma napadla prvá myšlienka: túto jeseň som v lese ešte nebol, dôvody mojej neúčasti bližšie nerozoberám.

Cesta k lesu je niekedy dosť ťažká.

Rosou polopremočené topánky nešikovne zamotávam do hustej, uľahnutej trávy, no napriek tomu idem stále za nosom. Môj skvelý zrak ma priviedol na úzku, vyšľapanú cestičku, kde sa v blate miešajú stopy kopýtok a ľudí. Tento koridor lemovaný hustou a zrakom nepreniknuteľnou krovinou začína nápadne stúpať do kopca a moje kroky sa od miesta k miestu predlžujú prípadne skrácujú – prestávam stačiť s dychom. Chvíľu postojím a rýchlo sa vyberiem ďalej, láka ma zvuk padajúceho lístia.

Práve vstupujem do lesa. Spoznávam ho podľa hrubej vrstvy šuštiaceho lístia, vône a ľahkého vzduchu. Všetko je akési iné, ako keď som tu bol na návšteve naposledy – v lete. V prvom rade cítim úplne iné vône, všetko je mokré, cítim vodu, hlinu a keď trošičku zakopnem, tak aj hnijúce

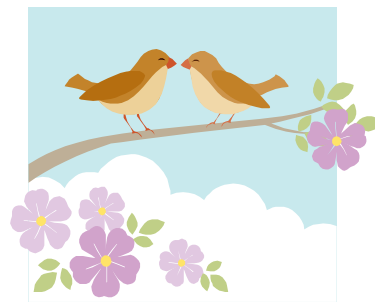
lístie a drevo. Les je priehľadný, pomedzi poloobnažené koruny stromov dovidím kam potrebujem. Aj hmyzu je tu akosi pomenej. Spomedzi opadnutého lístia na mňa poškuľujú malé semenáčky a niekde som zazrel hlavičku Kopytníka európskeho a príhľavu. Pod mohutným dubom nachádzam mäkké, luxusné kreslo z machu, ktoré je tu pripravené výlučne pre mňa ako VIP návštevníka tohto lesa. Pozvanie na krátke posedenie však musím odmietnuť, pretože to moje kreslo je studené a mokré.

Napriek relatívnemu tichu

sa tu stále niečo deje. Vietor sa opiera do korún stromov a farebné kvapky z nich ľahkým a úhladným pádom smerujú priamo k zemi, priamo ku mne. Aj to lístie je rôznorodé – jedno je červené, druhé žlté, ďalej hnedé, oranžové a zelené. Líšia sa aj jeho tvary – je malé, veľké, zúbkaté obďaleč bez zúbkov, je hladké a drsné, podlhovasté i okrúhle. Počuť aj kvapky vody. Práve mi jedna dopadla na čelo. Striasla ma zima. O pár krokov vyššie vidím

zjazveného starca. Na jeho odhnivajúcom tele visia kúsky hladkej bielej kože a pod ním rastie more papradí. Moja pozornosť sa uprela na dve tenké osiky pri potoku, trasú sa zo strany na stranu, akoby im bola zima – možno zato, že sú už celé holé. Presúvam sa stále hlbšie a vyššie. Pod nohami mi pukajú tenké vetvičky ukryté pod plášťom žltého lístia. Dostávam sa ku strmému vršku, na ktorom vidím tu a tam obnažené skaly. Na chvíľu odkladám pero a papier. Tak, som hore a môžem ďalej pokračovať v písaní.

Aj keď je tu teraz pokoj, v roku 1998 tu určite boli minimálne dvaja ľudia. Viem to podľa veľkého srdca vyrezaného do hladkej bukovej kôry. Priamo v jeho strede je napísané Jarka + Vlado. Les je teda aj láska. Na najvyššom kopčeku rastie starý buk, visí na ňom kúsok lana. Jasne si spomínam, že práve na tomto mieste bola nami vlastnoručne vyrobená hojdačka. Tá potvora sa pretrhla práve podomnou – bolo s toho kopu bolesti, sĺz, smiechu kamarátov, veľká chrasta a vyvrtnutý členok. Takže les sú aj spomienky. Práve som objavil noru, husto zapadanú lístím. Stojím a premýšľam, kam sa podeli jej obyvatelia, či odišli dobrovoľne, či zahynuli, či sa ešte vrátia... Opäť ma striasla zima, v korunách hľadám slnko a idem za ním. Uprostred čistinky leží obrovský balvan, akoby staré a tvrdé srdce lesa. Prikrádam sa k nemu bližšie a o kúsok ďalej prudko odskáče vystrašený srnec. „Prepáč, nechcel som“, poviem si len tak pre seba. Takže les je aj vnútorné rozprávanie. Dlhú chvíľu stojím a premýšľam čo je to za klopkajúci zvuk, ktorý sa v dialke mieša s vetrom a šumiacim lístím. Les je aj premýšľanie a myšlienky.

Nadobúdam melancholickú náladu – smutníem, les umiera.

Zároveň sa však aj radujem, znova zopakuje, určite sa to že sa mi naskytne opäť možnosť tejto jedinečnej smutno

- radostnej nálady. Postojím a zamyslím sa nad čiernou myšlienkou. Tento les ma určite prežije - on tu bude aj o 100 rokov aj keď umiera každoročne ale aj tu už určite nebudem. Les je aj umieranie. Toto všetko je len krátka spoveď umierajúceho ale šťastného lesa. Les je zima, teplo, nádej, beznádej, zrod, zánik, harmónia, boj, inšpirácia, energia, pomocník, spoločník, rozhovor..... Les je ži-

vot a v podstate je na Vás samotných čo bude znamenať toto krátke slovo. Možno sa Vám moje myšlienkové pochody a následnosť tejto eseje zdajú zvláštne, ale práve takto vyzerá prechádzka po jesennom lese a analýza vlastných pocitov a predstáv. Les je pre mňa niečo moje, niečo intímne, časť mojej duše. Pri odchode sa otáčam a ďakujem lesu za túto esej a moje posledné slová adre-

sované lesu: „Určite sa vrátim“.

A les vám poslal ešte jeden odkaz: „skúste ku mne najbližší víkend prísť, radovať sa a smutniť spolu so mnou.“

Marián Holica 5. Ročník GE

Čo by sme mali vedieť

Základné pojmy v environmentalistike

S ochranou životného prostredia si najčastejšie spájame pojmy ekologický, environmentálny, príp. trvalo udržateľný rozvoj. Nie všetky tieto pojmy majú rovnaký význam.

Ekológia je veda o vzťahoch medzi organizmami navzájom a o vzťahoch medzi organizmami a ich prostredím. Pre hlbinných ekológov je otázkou ľudských postojov, ľudského vnímania a chápania prírody i miesta človeka v nej.

Environmentalistika predstavuje interdisciplinárny prístup k otázkam životného prostredia, t. j. zahŕňa poznatky viacerých vedných disciplín – technického smeru, biologického i socioekonomického.

Životné prostredie je prostredie, s ktorým je organizmus vo vzájomnom pôsobení, využíva ho, ovplyvňuje a prispôsobuje sa mu (podmienky, v ktorých je organizmus schopný žiť a ktoré potrebuje a vyžaduje pre svoj život). Zložkami životného prostredia sú najmä ovzdušie, voda, horniny, pôda a organizmy. Prírodný systém bude fungovať iba vtedy, ak zostane zachovaná rovnováha všetkých jeho zložiek, pretože jednotlivé zložky sú na sebe závislé.

Medzinárodná legislatíva v oblasti životného prostredia

Na prejavy a dôsledky globálnych environmentálnych problémov po prvý krát upozornila celosvetová konferencia OSN o životnom prostredí (1972) v Stockholme. Na jej základe bol vypracovaný **Prvý akčný program ochrany životného prostredia Európskej únie**, v ktorom sa stanovili základné zásady a priority ochrany životného prostredia Európskej únie. Avšak prelom v postojoch svetového spoločenstva k otázkam životného prostredia znamenala až konferencia OSN o životnom prostredí Summit Zeme v Rio de Janeiro v r. 1992, kde boli prijaté 4 zásadné dokumenty (Riodeklarácia, Agenda 21, Dohovor o biologickej diverzite a Rámcový dohovor o zmene klímy). EÚ predložila tzv. **Piaty environmentálny akčný program Európskej únie pre životné prostredie „Smerom k trvalej udržateľnosti**. Vychádzajúc z dokumentov z Ria slovenská vláda i parlament schválili Stratégiu, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky. Neskôr ministerstvo životného prostredia SR spracovalo aj Národnú stratégiu trvalo udržateľného rozvoja. **Trvalo udržateľný**

rozvoj je taký rozvoj, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov. Tento termín sa začal používať najmä v súvislosti s poznaním, že nekontrolovateľný rast akéhokoľvek typu (populácie, výroby, spotreby, znečistenia a pod.) nie je udržateľný v prostredí existujúcich obmedzených zdrojov. Predstavuje rozvoj v súlade s prírodnými, kultúrnymi a historickými hodnotami regiónu, spája v sebe environmentálne, ekonomické a sociálne aspekty. Po Riu bolo prijatých mnoho konvencií, dohovorov, medzinárodných protokolov o riešení konkrétnych alebo čiastkových problémov, ktoré súvisia so životným prostredím. Zároveň vznikali nové organizácie, hnutia a iniciatívy. V roku 2002 sa konal v Johannesburgu - Svetový summit, ktorý sústredil pozornosť na problémy súvisiace s chudobou a nedostatkom pitnej vody.

Čo sa zmenilo po vstupe do Európskej Únie

Krajiny, ktoré vstúpia do Európskej Únie (EÚ) musia prispôbiť svoje národné zákony, predpisy a procedúry celej legislatívy EÚ, obsiahnutej v *acquis communautaire* (smernice, nariadenia a rozhodnutia, celá legislatíva spoločenstva, právne princípy Európskeho súdneho dvora a všetky medzinárodné zmluvy a dohody týkajúce sa EÚ), ktoré spolu vytvárajú základný právny rámec Európskej únie a Európskeho spoločenstva. Časť *acquis communautaire* týkajúca sa životného prostredia, sa označuje termínom „*environmentálne acquis*“. Krajiny akceptujúce *acquis* musia chápať a stotožniť sa s duchom a hlbším kultúrnym kontextom tejto legislatívy. Hlavné oblasti, na ktoré sa environmentálna politika EÚ a jej legislatíva zameriava sú všeobecné politické ustanovenia, ovzdušie, odpady, voda, životné prostredie v mestách, ochrana prírody a biodiverzity, kontrola priemyselného znečistenia a rizík, chemické látky, biotechnológie, geneticky modifikované organizmy, rozširovanie EÚ, posudzovanie vplyvov na životné prostredie, environmentálne právo a ekonómia, jadrová bezpečnosť a ochrana obyvateľstva. Hlavným trendom v environmentálnej politike EÚ je integrácia požiadaviek ochrany životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja do jednotlivých sektorových politík. Tvorcami legislatívy EÚ v oblasti životného prostredia sú [Európsky parlament](#), Rada EÚ a [Európska komisia](#). Základnými dokumentmi zaoberajúcim sa environmentálnou politikou a jej celkovým smerovaním sú environmentálne akčné programy. V týchto programoch sa prezentujú princípy a ciele environmentálnej politiky EÚ na určité obdobie.

Úsilie EÚ o razantnejší postup v ochrane jednotlivých zložiek životného prostredia sa odzrkadľuje aj v obsahu prijímaných smerníc, ktoré prevzala Slovenská republika do svojej environmentálnej legislatívy. Európska únia nám sprísňuje pravidlá, ale zároveň nám pomáha jednotlivé opatrenia na zlepšenie stavu životného prostredia aj financovať. Pomoc poskytuje Európsky fond regionálneho rozvoja - ERDF, spolu s príspevkom slovenského štátneho rozpočtu. Pomoc EÚ Slovensku sa týka týchto oblastí -

Integrovaná ochrana a racionálne využívanie vôd, Ochrana pred povodňami, Ochrana ovzdušia a minimalizácia nepriaznivých vplyvov zmeny klímy, Odpadové hospodárstvo, Ochrana a regenerácia prírodného prostredia a krajiny. V predchádzajúcom programovom období sa pomoc poskytovala najmä na dobudovanie environmentálnej infraštruktúry (zásobovanie obyvateľstva nezávadnou pitnou vodou, výmenu spaľovacích zariadení a zavádzanie technológií, ktoré spĺňajú limity

stanovené predpismi o ochrane životného prostredia zosúladenými s právom EÚ, maximálne využitie odpadov prostredníctvom separácie, recyklovania a následného využitia separovaných materiálov, zavedenie aktívneho prístupu k ochrane prírody a vidieka).

Globálne environmentálne problémy

Medzi globálne environmentálne problémy sa zaraďujú najmä znižovanie biodiverzity, ozónová diera, kyslé zrážky, eutrofizácia, ohrozenie kyslíkovej bilancie z ničenia dažďového pralesa, skládky tuhého odpadu, dezertifikácia, energetická efektívnosť, ohrozenie zdrojov pitnej vody a ďalšie. Vznikajú následkom ľudskej činnosti a exploatáciou prírodných zdrojov, čím narúšajú rovnováhu (až integritu) biosféry.

Biodiverzita

Ekosystém je o to stabilnejší, čím viac druhov sa podieľa na jeho skladbe, čím bohatšia je škála druhov, ktoré obsahuje. S každým vyhubeným druhom zvierat alebo rastlín sa znižuje stabilita ekosystému a približuje sa smrť životného priestoru. Biodiverzita, rozmanitosť foriem života, je európskym pokladom. Ak porušíme biologickú rovnováhu, vyvoláme tak proces, ktorého

následkom budú určité zmeny a návrat k pôvodnému stavu nie je ľahký. Z dôvodu zachovania biodiverzity je potrebné zachovať prirodzené životné prostredie pre druhy, neohrozovať živočíchy nadmerným lovom a zabrániť rozširovaniu nepôvodných druhov. Ak sa nepôvodný druh rozšíri (napr. prostredníctvom ľudskej činnosti v lokalite, kde sa pôvodne nevyskytuje, vytláča pôvodné druhy, ktoré nenávratne miznú. Úbytkom jedného druhu nastávajú zmeny v ekologických vzťahoch k ostatným druhom a postupne sa znižuje rozmanitosť na tomto území. (Medzi najfrekvencovanejšie invázne druhy rastlín patrí napr. krídlatka japonská, boľševník, zlatobyľ, tam kde sa začnú rozširovať, nerastie už pôvodná vegetácia a čo je pre človeka najnebezpečnejšie, sú zdravotné riziká, ktoré v ich blízkosti hrozia (napr. šťava boľševníka pri dotyku s pokožkou účinkom slnečného svetla vytvára ťažké alergie, podobné popáleninám).

Vymretie akéhokoľvek živočíšneho druhu je proces, ktorý nie je možné napraviť. Keď zomrie posledný pár nejakého druhu, tak sa tento druh sám od seba už nikdy neobjaví. Ochrana zvierat pred vyhubením by sa mala stať našou prednou povinnosťou. Ak chránime zvieratá, konáme tak vo svojom najvlastnejšom záujme, pretože stabilita každého biologického systému je tým odolnejšia, čím väčší

počet druhov sa na nej podieľa. Niektoré druhy sa nedajú chovať v zajatí, alebo to aspoň doteraz nevieme. Týmto zvieratám môžeme pomôcť iba ochranou ich životného prostredia. Zánik jedného druhu môže v určitom spoločenstve nakoniec znamenať zánik stoviek druhov, takže záchrana jedného druhu môže viesť k záchrane stoviek iných druhov.

Odpady

Najčastejšími spôsobmi zneškodňovania odpadu je jeho uloženie na skládku alebo spaľovanie, ktoré nie sú bez rizík. Každá **skládku** produkuje skleníkové plyny a zároveň je hrozbou pre čistotu podzemných vôd. Aj v riadených skládkach odpadov dochádza k zmiešavaniu tisícov rôznych látok, čím vznikajú zložité reakcie a spúšťa sa nekontrolovateľný chemicko-fyzikálny proces (časovaná bomba). Skládky produkujú hlavne metán a oxid uhličitý - plyny ktoré prispievajú k skleníkovému efektu. Uložením odpadu na skládky navyše strácame cenné suroviny, pochádzajúce z obmedzených prírodných zdrojov. Namiesto budovania stále nových skládok je potrebné hľadať riešenia šetrnejšie k človeku a životnému prostrediu. Dôležité je aj obmedzenie dovozu odpadu na naše územie.

Problém s odpadom začína skôr ako pri naplnení smetnej nádoby. Je potrebné uvedomiť si hierarchiu nakladania s odpadmi – najdôležitejšie je minimalizovanie vzniku a škodlivosti odpadov. Nasleduje opätovné používanie ešte použiteľných vecí a až nakoniec separácia odpadu pre recykláciu. Je veľmi potrebné uľahčovať proces využívania odpadu jeho správnym vytriedením, aby sa ďalej mohol recyklovať.

V prípade vyseparovaných zložiek ako sú papier, sklo, plasty a kovy je taktiež potrebné nezmiešavať ich spolu so znečistenými, i keď správne vytriedenými zložkami, nakoľko takýto odpad nie je vhodný na ďalšie spracovanie. Do komunálneho odpadu nepatria zložky obsahujúce nebezpečné látky, napr. batérie, žiarovky, lieky. Dokonca ani malé elektrické spotrebiče (vysávače, žehličky, kuchynské roboty, mixéry, holia-

ce strojčky, fény...) už nie sú komunálnym odpadom a preto nepatria do košov. Staré, už nepotrebné lieky je možné odovzdať v lekárni, elektrospotrebiče v sieti predajní, ktoré sú zapojené do zberu elektrospotrebičov prostredníctvom združenia Envidom. Zneškodňovanie odpadu spaľovaním v domácnostiach sa taktiež považuje za škodlivé. Ide o spaľovanie pri nízkych teplotách, kedy je palivo nedostatočne

okysličované. Pri spaľovaní plastov vznikajú dioxíny a oxid uhoľnatý, ktorý znemožňuje prenos kyslíka krvou. Pri spaľovaní bioodpadu vniká CO a zápachajúce dechty, umelé textilné vlákna produkujú čpavok, z drevotriesky sa uvoľňujú jedovaté fenoly. Do ovzdušia unikajú kovy, ktoré taktiež zostávajú aj v popole. Navyše spaľovanie takéhoto odpadu nie je ani výhrevné.

Energetická efektívnosť

Najekologickejšia (najčistejšia) energia je tá, ktorá sa ušetrí. I v kontexte nedávnej krízy v dodávke zemného plynu sa do popredia dostáva využívanie obnoviteľných zdrojov energie prostredníctvom solárnej techniky, veterných elektrární a využitia biomasy, využite energie odpadového tepla, geotermálnej energie, malých vodných elektrární, i úspory energií znížením energetickej náročnosti napr. výstavbou nízkoenergetických, tzv. pasívnych budov. Kríza je signálom pre kompetentných, aby sa zaoberali alternatívnymi zdrojmi energie, pod ktorými chápeme také zdroje, ktoré buď nevyužívajú tradičné fosílné palivá (dnes sme od nich závislí na 90%) alebo ich využívajú iným spôsobom, ktorý sa štandardne nepoužíva. Môže to byť napríklad kombinovaná výroba tepla a elektriny, prípadne chladu, známa ako kogenerácia.

Environmentálne povedomie a ochrana životného prostredia

I keď záujem verejnosti a angažovanosť obyvateľov v oblasti životného prostredia v poslednej dobe stúpila, napriek tomu stále všeobecne pretrvávajú nízke environmentálne povedomie. Dôležité je nielen mať možnosť získať dostatok informácií o problémoch životného prostredia, ale i poskytnutie poradenstva v oblasti ekologicky ohľaduplného života, v neposlednom rade i inšpirácie a motivácie k prebudeniu záujmu o tieto témy.

Verejnosť má právo poznať dôsledky jednotlivých riešení a možnosť tento proces ovplyvňovať. Každý má právo na včasné a úplné informácie o stave životného prostredia a o príčinách a následkoch tohto stavu. Významnou mierou v oblasti výchovy na školách a pri poskytovaní potrebných informácií pre verejnosť prispievajú aj neziskové mimovládne organizácie. V ohrození je nielen naše prostredie, v ktorom žijeme, ale aj naše zdravie. Škody páchané na životnom prostredí sa dotýkajú nás všetkých. Ničenie životného prostredia a ľudského zdravia priemyselnou výrobou nie je daňou pokroku. Ekologické technológie sú už dávno dostupné. Každý z nás však môže pomôcť. Stačí málo. Nebuť ľahostajní.

Veľký význam v ochrane životného prostredia má úroveň nášho poznania. Ťažko žiadať od niekoho, aby chránil a tvoril zdravé životné prostredie, ak mu vlastná prežitá a zvnútornená skúsenosť s takýmto prostredím chýba. Správna výchova je najefektívnejším spôsobom, ako zmeniť naše technokratické vnímanie prírody. Veľmi dôležité sú skúsenosti nadobudnuté zážitkovou formou, prostredníctvom ktorých si môžeme uvedomiť, že Zem a všetko

čo je na nej živé, je vzájomne prepojený systém, ktorý má svoju hodnotu a že človek je jej súčasťou, nie jej stredobodom. Všetko so všetkým súvisí. Všetko na svete má svoje miesto, svoju úlohu, svoju dôležitosť. Tým, že si postupne uvedomujeme doposiaľ skryté vzťahy, dôjdeme k ďalšiemu poznaniu, čo môže priaznivo ovplyvniť naše následné správanie sa, pretože svoje skutky už vidíme v kontexte väčšieho celku.

Vieme predvídať dôsledky svojej každodennej aktivity. Je dôležité získať množstvo informácií, pretože nám to dovoľuje podrobnejšie spoznávať jednotlivé súvislosti v ekologických systémoch a teda dokážeme porovnávať a uvedomovať si rozdiely. Stávame sa vnímavejšími, náš prístup sa stáva zodpovednejším. Uvažovanie a učenie následne vedie k láskavejšiemu a na dobrej informovanosti založenému jednaniu.

Environmentálna zodpovednosť bude účinná vtedy, ak ju prijmemo dobrovoľne, na základe pochopenia vzťahov. Zatiaľ čo základom orientácie môže byť rozum, základom nášho jednania je cit a súcitiť. Nejde o dokonalosť. Ide o snahu ubližovať čo najmenej. To základné, dôležité a dostatočné je, že niekto koná dobro. Ohľadupnejšie zaobchádzanie k prírode a k samotným ľuďom si od nás vyžaduje, aby sme nezavierali oči pred utrpením, aby sme sa učili súcitiť, aby sme vedeli kriticky myslieť a vyhýbali sa výhovorkám. Najlepšie a najtrvácnejšie opatrenia vo vzťahu k ochrane životného prostredia vyplynuli z presvedčenia, že človek je súčasťou veľkého celku. Sme súčasťou prírody a sme na prírode závislí.

Martina Kršková

EKOPRÍKLADY

1. Z jedného ha lesa sa za jeden deň vyparí až 30 000 l vody Koľko je to hl ?
2. Každý strom pohltí za rok až 4 kg oxidu uhličitého a premení ho na kyslík. Koľko oxidu uhličitého pohltil les, ak má 12 000 rokov?
3. Na výrobu 1 tony papiera sa spotrebuje drevo zo 17 stromov. Koľko kg papiera by mal priniesť do zberu každý žiak triedy, ak ich je v triede 25, aby sa zachránilo 17 stromov?
4. Zvieratá v cirkusoch niekedy žijú v žalostných podmienkach. Pri dlhších vzdialenostiach ich transportujú vlakom v ešte horších podmienkach. Napríklad 7 párov medveďov prepravujú v kletke s rozmermi 600x240x180 cm, 14 levov v kletke s rozmermi 910x270x150 cm. Koľko m³ pripadá na jedného medveďa, resp. leva?
5. Základné živiny v strave človek – bielkoviny, tuky cukry – majú byť rozložené v pomere: B : T : C = 15 : 30 : 55. Koľko gramov bielkovín a cukrov človek spotrebuje, ak za deň skonzumoval 84 g tukov ?
6. Veterná energia je rýchle rastúcim zdrojom energie na svete. Ku koncu roku 1995 vzrástla kapacita produkcie veternej energie na 4 880 MW, teda o 32,6 % oproti predchádzajúcemu roku. Vypočítajte, aká bola produkcia veternej energie v roku 1994?

Tieto *EKOHÁDANKY* pre Vás pripravila Ing. Viera Belanová
Správne odpovede nájdete na strane 34

INTERVIEW

Mgr. Jana Paulínyová, hovorkyňa mesta, nám odpovedala na otázky, ktoré nás zaujímajú a súvisia s ekológiou mesta Handlová a s jej dlhodobou prognózou.

1. Čo si myslím o hlavnej ceste, ktorá sa má stavať ?

Nejde o stavbu novej cesty, ale preložku hlavnej cesty I/50, ak máte na mysli tzv. Malý obchvat mesta. Odkloní sa tak veľká časť dopravy z centra mesta, zvýši sa bezpečnosť občanov a klesne znečistenie ovzdušia z výfukových plynov v centre. V súčasnej dobe je mestom vyhlásená urbanisticko-architektonická súťaž na riešenie centra mesta, tak verím, že námestie bude v budúcnosti miestom pre relax Handlovčanov i návštevníkov.

2. Separovanie v Handlovej.

Od vtedy ako sa so separáciou v meste 1.6.2006 začalo, doma separujeme. Celosvetovo je to trend, ktorý osobne podporujem a viem k tomu aj deti. Keď som bola pred pár rokmi na návšteve vo Francúzsku, moja známa triedila všetko do tašiek a každé ráno smeti vynášla do nádob pred obytným domom. Jednoducho by jej to asi okolobývajúci neodpustili, keby tak nerobila. Ľudia sa tam kontrolovali navzájom a považovali triedenie za každodennú samozrejmú.

3. Turistika a príroda.

Na turistiku som chodievala. Aj keď dnes je trochu menej času, chodíme na lyžovačky a nikdy sme po sebe nenechali na ani papier. Asi všetci poznajú pravidlo, čo so sebou na kopce prinesieš, to si aj odnes. Toho sme držali vždy. Prírodu mám veľmi rada, čerpám z nej energiu.

4. Zachovanie troch studničiek.

Túto časť Handlovej mám veľmi rada, moja svadobná hostina sa konala na chate na Troch studničkách. V súčasnej dobe aj v súvislosti so zámermi mesta budovať v okolí cestovný ruch je to veľmi dobrá myšlienka, ak bude potrebné pomôcť, pridám sa.

5. Parky v Handlovej

Park za nemocnicou, považujem za veľmi peknú oddychovú zónu. Samozrejme, že je snahou mesta vylepšovať ho. Nie je však majetkom mesta. V minulom období sa realizovalo osvetelenie, nakúpili sa nové smetné nádoby, takže nie je to len o snažení.

Park na námestí - ak sa bude realizovať niektorý z návrhov spomínanej súťaže, určite dôjde k zmenám aj tam. V septembri 2009 by mali byť hotové návrhy a občania budú môcť tiež rozhodnúť, ako bude námestie vyzerať.

6. Znečistenie ovzdušia

. Myslím, že súčasné technológie na spracovanie uhlia znížili znečistenie okolia na minimum a vôbec ho nevnímam. Keď som chodila na základnú školu Handlovka bola čierna a na nakrémovanej tvári sme mali čierne bodky z popolčeka z teplárne.

7. Poplatky za odvoz smetí.

Ako odlišovať tých, ktorí separujú, a tých ktorí nie? Separovanie nás všetkých niečo stojí.. Viac námahy. Trvá určite dlhšie, keď je potrebné kelímok od jogurtu umyť a zaniest ho do vreca, stlačiť fľašu, oddeliť umelohmotný uzáver na krabici od mlieka. a.t.d. Zrejme i tak ostane naďalej finančné hľadisko jediné, ktoré bude všetkých zaujímať. I keď prioritne chránime vlastne všetci sami seba. Aj na-

priek investičným nákladom na zakúpenie techniky určenej pre zber, je v porovnaní s inými mestami práve poplatok tým, čím sa snaží metro motivovať ľudí. V roku 2007 bola upravená cena zvozu komunálneho odpadu. Výška bola stanovená na vtedajšiu menu 450,-SK, pričom reálne náklady na separáciu boli 480,-Sk. (napr. V Prievidzi je to cca 29 eur na koruny cca 880,-SK) Po zmene meny na euro, bola cena stanovená v prospech občana na 14,90 eur, pričom sa teda nezvyšovala ale naopak znižovala. (napr. V Prievidzi je to cca 29 eur na koruny cca 880,-SK)

8. Baňa Handlová patrí pod HBP, a.s. Aj keď kvalita uhlia z Handlovej je vysoká, náklady na ťažbu sú z ekonomického hľadiska nerentabilné. Zatiaľ je to stále podnik, ktorý poskytuje najviac pracovných príležitostí v meste. V tejto chvíli si myslím, že je predčasné hovoriť o dĺžke ťažby v našom meste. Možno 5 a možno 15 rokov.

INTERVIEW

Na Základnej škole Mierové námestie v Handlovej, pracuje pani učiteľka Schnirzová Janka so svojimi žiakmi v EKO krúžku. Pani učiteľka nám ochotne porozprávala o ich činnosti a odpovedala nám na pár otázok.

Ako ste dospeli k nápadu vytvoriť EKO krúžok?

Keďže na ZŠ nie je špecializovaný predmet EKOLÓGIA a je potrebné aby dnešná generácia vedela viac o vzťahoch základných zložiek životného prostredia, povedala som si, že by bolo potrebné takýto krúžok opäť založiť.

Aký význam má EKO krúžok pre deti?

Viac si vážia prírodu a to čo nám príroda dáva.

Oblúbili si deti EKO krúžok?

Samozrejme, veď každý rok pripravujeme niečo nové, čo ich vždy upúta.

Čo pripravujete na tento rok?

V rámci osláv Dňa Zeme pripravujeme so žiakmi EKO projekt a potravovú pyramídu.

Dozvedeli sme sa o tom, že vaša škola je zapísaná v knihe rekordov. Čoho ho sa to týkalo?

Na škole sa vyhlásil zber zátok z PET fľaš a zber kartónov. Z nazberaných zátok sme na kartónoch vytvárali rôzne obrazce a veľký nápis ZÁKLADNÁ ŠKOLA MIEROVÉ NÁMESTIE 27 HANDLOVÁ. Rekord bol úspešne ukončený a na zdolanie rekordu sme použili viac ako **14 000** zátok.

Mgr. Jana Schnirzová

Milí EKO - očkári
počuli ste už o projekte

ZELENÁ ŠKOLA?

Ak nie, tak pozorne čítajte a napíšte nám svoje nápady a návrhy a hlavne, či máte chuť, aktívne sa do projektu zapojiť.

Čo je hlavným cieľom projektu? Pomôcť školám nájsť cestu zmeny vedúcej k zdravšej, "zelenšej" a aktívnejšej škole a spoločnosti. Inak povedané: podporovať činnosti vedúce k environmentálnemu správaniu sa slovenských škôl, ako je prevádzka školy v medziach platných environmentálnych právnych predpisov, prevencia pred znečisťovaním a poškodzovaním životného prostredia, udržateľná spotreba zdrojov, environmentálna výchova a vzdelávanie žiakov, pracovníkov školy a spolupráca s mestskou a miestnou komunitou a s okolitým svetom.

Náplňou projektu je plniť úlohy stanovené Akčným plánom Zelenej školy, ktorý si každá škola stanoví sama, na základe svojich možností a na základe schopností svojho pedagogického aj nepedagogického kolektívu. Súpis všetkých možných úloh a aktivít, z ktorých si škola do svojho Akčného plánu vyberie, dostane každá prihlásená škola v projektovej príručke. Povinné oblasti plnenia úloh: výchovno - vzdelávací proces, voda, odpad, energia. Nepovinné oblasti plnenia: doprava, ovzdušie, zeleň, ochrana prírody a humánny prístup k zvieratám, používanie ekologických materiálov a produktov, zdravie. Každá prihlásená škola bude mať prideleného konzultanta, ktorý počas celého školského roka bude škole k dispozícii a koncom roka oboduje všetky splnené úlohy školy podľa pripravenej metodiky. Hodnotenie predloží rade Zelenej školy a tá následne podľa počtu získaných bodov udelí resp. neudeli škole certifikát Zelená škola. Certifikát Zelená škola sa udeľuje vždy na jeden kalendárny rok a po uplynutí jeho platnosti je potrebné ho obnoviť.

Projekt Zelená škola organizuje na Slovensku [Spoločnosť environmentálne-výchovných organizácií ŠPIRÁLA](#). Národná kancelária projektu Zelená škola je v Trenčíne, v [Centre environmentálnych aktivít](#) (Mierové námestie 29, 911 01 Trenčín). Slovenský projekt Zelená škola je zapojený do svetového hnutia [EcoSchools](#), teda do siete Zelených škôl v medzikontinentálnom meradle. Pre úspešné zúčastnené školy to znamená získať nielen česť vyvesiť zástavu svetového hnutia [EcoSchools](#), ale aj možnosť zapojiť sa s ďalšími školami v Európe aj mimo Európy do spoločných projektov. Do programu [EcoSchools](#) je v súčasnosti zapojených vyše 5 miliónov žiakov z 31 krajín 3 kontinentov. Organizátorom hnutia [EcoSchools](#) je nadácia [Foundation for Environmental Education \(FEE\)](#) - nezisková, mimovládna organizácia, zložená z vyše 30 krajín Európy, Južnej Afriky, Maroka, Kanady, Chile a niekoľkých krajín z karibskej oblasti. Bola založená v roku 1981 s úlohou podporovať medzinárodnú environmentálnu výchovu a myšlienky trvalo udržateľného rozvoja v súlade s Agendou 21. Storočia

No a čo prinesie projekt Vám EKO – očkárom a Vaším spolužiakom? Prečítajte si pozorne kritériá environmentálneho výučbového programu

EVP využíva predovšetkým interaktívne a aktivizujúce metódy, ktoré u žiakov a študentov rozvíjajú environmentálne myslenie, nekonzumný životný štýl a zodpovednosť za stav životného prostredia.

EVP minimalizuje tzv. frontálnu výučbu /prednáška, výklad/.

EVP využíva prvky globálneho, projektového a problémového vyučovania.

EVP obsahuje názorné pokusy rovnako ako aj dramatickú výchovu.

EVP obsahuje vždy aktuálne a odborne-objektívne informácie s dôrazom na myšlienky trvalo udržateľného života.

EVP sa snaží poskytnúť žiakom a študentom čo najširšie spektrum informácií o danom probléme a vedie mladých ľudí k tomu, aby si utvorili vlastný názor na danú problematiku.

EVP sa snaží využívať originálne učebné pomôcky.

Pod originálnymi učebnými pomôckami je možné chápať napr. ukážky alternatívnych zdrojov energie, prírodniny, simulačné hry...

Obsah EVP vychádza, dopĺňa a rozširuje učebné osnovy jednotlivých stupňov škôl.

Pri EVP je kladený dôraz na výchovu k slobodnému, tvorivému a kritickému mysleniu.

Ing. Jela Neuschlová

Jeden **DEŇ** alebo domáci ekológ

Je ráno, vstanem z postele a prejdem k oknu. Opäť je zamračené a sychravo. Tuším, že ma čaká „pekný“ deň. Sadnem si ku stolu, začínam raňajkovať. Čerstvé rožky, syr a takmer zelená paradajka, ktorá nestihla dozrieť cestou zo Španielska a okrem toho krásne „voní“ po umelých hnojivách. Mám ešte chvíľu času, zapínam TV. Akási skupinka poľnohospodárov kdesi v Číne dala svetu na známosť, že pôdu, na ktorej sa pestovala vo veľkom ryža tak prehnajili, že chemikálie sa v nej nahromadili a spôsobili aj znečistenie podzemných vôd. Čakám čo bude ďalej. Kontaminovaná ryžou

a vodou sa priotrávilo niekoľko stoviek ľudí. Vonku sa brieždi a ja zase meškám na autobus. Schytím veci, zamykám byt – odomykám byt, bežím do kúpeľne, kde som zabudol zhasnúť svetlo. Cestou na za zástavku mi hlavou behá výčitka, že sa neriadim pravidlom o šetrení energiou a okrem toho, keby som v kúpeľni mal stále rozsvietené, môj účet za elektrinu by sa zvýšil ročne o viac ako 150 € a to je celkom dosť. V autobuse sedím na zadnom sedadle. Obrátim sa a vidím ako sa za nami ťahá pás rotujúceho dymu. Vystúpim v centre mesta na rušnej križovatke. Pri nádychu mám pocit, ako-by vzduch neobsahoval žiaden kyslík ale iba oxidy síry, dusíka, tuhé znečisťujúce látky a oxid uhlí-

čitý a uhoľnatý. Je všeobecne známe, že keď sa všetky tieto emisie dostanú do ovzdušia a zreagujú s kyslíkom, tak vzniknú kyseliny spôsobujúce kyslé dažde. Kyslý dážď postihuje všetky priemyselné oblasti sveta, pritom ničí fasády budov, priamo znečisťuje povrchové aj podzemné vody a vysúša stromy. Deň v práci ide veľmi pomaly. Beriem do ruky pohár, prichádzam k vodovodnému kohútiku, púšťam vodu, naplním pohár a pijem. Neskutočný luxus ešte stále zostávam za denným celoslovenským priemerom 150 l pitnej vody na hlavu. Fajn večer si napustím plnú vaňu teplej, čistej vody. Určite spĺňam aj ďalšie pravidlo o šetrení s vodou.

Cez obednú prestávku otváram noviny. V malom čiernom rámičku vidím v pár riadkoch správu, že v Afrike je priemerné množstvo vody na 1 deň na 1 osobu okolo 4 litrov znečistenej vody. Po práci bežím do hypermarketu. Doma mi chýbajú rožky, nejaké ovocie a kávička z Etiópie, kde ju celý deň zbierajú aj 10 ročné deti, ktorých rodičia zahynuli na AIDS a oni sa musia starať sami o seba a nikoho to netrápi. Ťažko pracujú 12 hodín denne, 6 dní v týždni a ich mesačná mzda je okolo 2,5 €. Tak si to prepočítajte. Konečne doma. Som naozaj výborný kuchár. Z chladničky a špajze vytiahnem poloto-vary, odbalím ich, nahádzem do jedného hrnca a varím. Na stole mám obrovskú kopu plastových, kovových a papie-rových obalov, ktoré chytím a zahodím do koša. Nevedomky sa tak zaraďujem medzi milióny európanov, ktorí denne vyprodukujú 1,4 miliardy ton komunálneho odpadu (odpad iba

z domácností, nepočíta sa sem napríklad priemyselný odpad, ktorého je omnoho viac ako komunálneho) to je asi 1,5 kg na osobu na 1 deň. Tak si to všetko vynásobte 365, akože 365 dní v roku. Ešte stále však máme čo doháňať milí európania, pretože napríklad priemerný američan vyprodukuje denne až 2,2 kg komunálneho odpadu. Je večer a ešte by som niečo zhltoľ. Bežím ku chladničke, beriem do ruky mľan-dravý pomaranč, ktorý je zjavne po svojej životnosti. Zahodím ho do koša a beriem nový, čerstvý, dnes kúpený. Iste som dodržal ďalšie pravidlo o šetrení s potravinami. Neskoršie si sadnem k počítaču. Do mailovej schránky mi pribudol opäť jeden z tých nepodstatných oznamov o hladomore kdesi v Ázii. Zase pýtajú peniaze na humanitárnu pomoc, aby denne neumierali stovky ľudí od hladu. Zachoval som sa naozaj statočne – správu mažem. Idem spať.

Hlavou mi behajú myšlienky. Zajtra zase budem musieť ísť do práce, počúvať príkazy môjho šéfa, nakupovať, variť pozeráť TV...Áno, zase absolvu-jem každodenný boj o prežitie. Pritom si však ne-vedomím, že môj boj je trochu jednoduchší a v podstate mám dobrý život – pracujem, mám mzdu, mám si za čo kúpiť jedlo, zaplatiť bývanie, elektrinu, vodu, plyn, mám teplo. Mám šťastie, že žijem tam kde žijem a že cez víkend pôjdem na hory a budem s priateľmi lyžovať...Okrem toho premýšľam čoho by som sa bol ochotný vzdať a či by som vôbec dokázal bez všetkých vymožeností prežiť (tak ako mnohí ľudia mimo vyspelého sveta...). Odpoveď: nedokázal a nechcel by som sa vzdať ničoho, lebo by som prežiť jednoducho nevedel. Myslím, že každý afričan by so mnou okamžite menil ... *A čo si myslíš TY?*

Ekológia odpadov

Človek a krajina sú navzájom nerozlučne spätí. Ráz prostredia ovplyvňuje povahu ľudskej činnosti v danej oblasti a naopak, ľudia svojou aktivitou pretvárajú okolie.

Vo svojej podstate ako ľudia, živé bytosti, sme jedným z organizmov živej prírody, prostredia, ktorého súčasťou je pôda, voda, atmosféra a chemické podmienky ekosystémov i vzťahy s ostatnými organizmami. Ustavičným zväčšovaním vlastného ŽP zaberáme časť pôvodnej krajiny.

Čoraz častejšie sa pýtame čo s nepotrebným opotrebovaným tovarom, ako využiť rôznorodé plastové obaly, kam uskladniť tony nepotrebného odpadu aby sme zachovali čisté ŽP pre ďalšie generácie. Našu planétu už viac než 4,6 miliardy rokov utvárajú mohutné cykly tvorenia a deštrukcie. Ľudský život je aj vydaný napospas prírodným procesom, ktoré nemôžeme ovplyvniť. Odpad je hmotný objekt, ktorý je potrebné odstrániť z hľadiska starostlivosti o ŽP. Len na Slovensku vyhodíme vyše 2,5 milióna ton odpadu ročne. V mestách pripadá na jedného obyvateľa až 270kg odpadu ročne. Je preto veľmi dôležité, aby sa odpad dal ďalej využiť.

Odpadové hospodárstvo je organizovaná činnosť zameraná na predchádzanie a obmedzovanie vzniku odpadov a znižovanie ich nebezpečenstva pre životné prostredie a nakladanie s odpadmi v súlade s prijatým zákonom. Približne polovicu svetového odpadu z domácností tvorí papier. Kuchynský odpad predstavuje štvrtinu, plasty menej ako jednu desatinu. Nespáliteľného odpadu je pätina. Väčšinu odpadu sa teda hodí na recykláciu. Základné pojmy o odpadoch, ich zbere a recykláciu uvádza zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch. Logo recyklácie (Nachádza sa na recyklovateľných obaloch) Od 60. rokov 20. storočia sa vo vyspelých krajinách sveta šíri ekologické hnutie, ktoré reaguje na problémy znečistenia životného prostredia a potreby recyklovať suroviny a obmedziť produkciu odpadov, lebo svet je zaťažený odpadom.

Starostlivosť o životné prostredie sa stala významnou politickou otázkou a vyspelé krajiny dnes majú špecializované inštitúcie, ktoré dohliadajú na znečisťovateľov. Ak sa škodlivé látky dostanú vo veľkom množstve do ŽV, škodia ľuďom, živočíchom, rastlinám i prírodnému prostrediu.

Recyklácia je proces opätovného využitia odpadov – už použitých materiálov a produktov (napr. recyklácia papiera, skla, plastov...) Vyčlenené stanoviská majú najčastejšie 2 až 4 druhy kontajnerov na separovaný zber odpadov, ktoré sú farebne odlíšené (zelená – sklo, žltá – plasty, modrá – papier, čierna- kovové obaly,)

V súčasnosti sa na Slovensku recykluje len asi 1,2% komunálneho odpadu. Nebezpečné odpady tvoria „len“ 1% ale ohrozujú kvalitu zdravia ľudí. Ešte v nedávnej minulosti sa bežný papier skladal z papiera, skla, kovov.

Problémy s enormným zvýšením množstva odpadov úzko súvisia aj s nárastom skleníkových plynov v atmosfére, postupným nárastom teploty na Zemi, lebo odpady participujú na skleníkovom efekte.

Recyklačný fond (RF) podľa zákona zabezpečuje podporu zberu, zhodnotenie a spracovanie: opotrebovaných batérií a akumulátorov, odpadových olejov, opotrebovanie pneumatík, odpadu z viacvrstvových kombinovaných materiálov, elektroodpadu, odpadu z papiera, odpadu z plastov, odpadu zo skla, starých vozidiel, odpadu z kovových obalov.

SKLO- vhadzujeme sklo zbavené etikety, zátky, kovového uzáveru, kovových prúžkov okolo hrdla, kovových a plastových fólii. Medzi separované sklo nepatrí: porcelán, zrkadlá, žiarivky...

PAPIER- vhadzujeme novinový, knižný a písací papier, obálky, neznečistené papierové obaly, papierový odpad z domácnosti a kancelárie a i. Medzi separovaný papier nepatrí: viacvrstvové obaly z mlieka, džúsov, vína a ďalších nápojov, tvrdé väzby kníh a i.

PLASTY- plastové obaly, PET fľaše

KOVY- vhadzujeme staré železo, prípadne aj farebné kovy. Zbieranie hliníkových obalov z jogurtov a čokolád je problematické z hľadiska ich odberu. Aby sme zlepšili svoj vzťah k ŽP stačí urobiť niekoľko jednoduchých zmien vo svojom správaní a vo svojich návykoch. Budeme environmentálne zodpovední konzumenti. Čo môžeme pre to urobiť. Znížiť produkciu odpadov: Vyhýbame sa nepotrebnému, nadmernému a škodlivému baleniu výrobkov. Nakupujeme tovar v obaloch, ktoré je možné

použiť viackrát. Nápoje kupujeme len vo vratných fľašiach, využívame ponuku tovarov, ktorých obsah možno po spotrebe doplniť formou náhradných náplní a ktorých balenie menej zaťažuje ŽV ako originálny obal, uprednostňujeme nákup vo veľkých baleniach, vyhýbame sa kúpe výrobkov určených na jedno použitie napr. :žiletka, jednorazové perá. Redukovanie spotreby zdrojov: Minimalizujeme kúpu produktov, ktoré sú vyrobené z neobnoviteľných zdrojov, ako napr. ropa a rudné suroviny. Papierové výrobky kupujeme z recyklovaného papiera. Ak nie sú označené symbolom recyklácie, spoznáme ich podľa šedej, alebo hnedej zadnej strany.

Nízkoenergetický dom: Uprednostňujeme výrobky využívajúce slnečnú energiu, slnečné kolektory, uprednostňujeme plynové spotrebiče pred elektrickými, nesvietme zbytočne, neprekurujeme miestnosti. Zredukujeme používanie pitnej vody, nenechajme zbytočne tiecť vodu. Využívajme miesto osobnej automobilovej dopravy pešiu chôdzu, bicykel alebo hromadnú dopravu. A nakoniec skúsme porozmýšľať. Určite nás napadnú ďalšia vhodná riešenia, ktorými prispejeme k zlepšeniu situácie. Poobzerajme sa okolo seba po našich sídliskách. Až na málo výnimiek nenasvedčujú o kultúrnom vzťahu k nášmu okoliu.

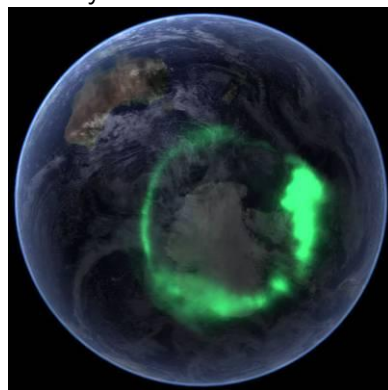
Kňazková Patrícia

Polárna žiara

jedna zo zaujímavostí Zeme

Polárna žiara (tiež Auróra)je svetelný úkaz na oblohe, ktorý vzniká pôsobením elementárnych častíc slnečného vetra pri vstupe do zemskej atmosféry, alebo do atmosféry iného kozmického telesa. Polárna žiara vzniká, keď elektricky nabité častice slnečného vetra, hlavne elektróny ale aj protóny, alfa - častice a niektoré ťažké ióny dopadajú na vrchnú vrstvu atmosféry. Náraz častice spôsobí u molekuly alebo atómu nabudenie zodpovedajúce zmenenej elektrónovej konfigurácii.

Elektrón "vyskočí" na vyššiu energetickú hladinu. Po krátkom čase sa elektrón vráti na pôvodnú hladinu a je vylúčené svetlo (fotón). Všeobecne sa tomu hovorí fluorescencia. Pokiaľ je elektrón odtrhnutý od atómu alebo molekuly a následne sa do atómu alebo molekuly vráti za uvoľnenia svetla, hovoríme o rekombinácii. Polárne žiary sa na Zemi vyskytujú hlavne v polárnych oblastiach, pretože častice slneč-

ného vetra, - elektricky nabitá plazma s priemernou rýchlosťou približne 500-833 km/s (až do 3 000 000 km/h) a s hustotou približne 5×10^6 častíc na m^3 v blízkosti zeme, sú vychýlené magnetickým poľom Zeme pozdĺž línií magnetického poľa a sú nachýlené k pólom. V oblasti pólom smeruje magnetické pole kolmo k povrchu Zeme, a častice môžu vstúpiť do atmosféry. Plazma po opustení Slnka potrebuje približne 2-4 dni na dosiahnutie Zeme pri vzdialenosti Zem - Slnko približne 150 mil. km.

Polárne žiary v blízkosti severného pólu sa nazývajú Auróra borealis a v blízkosti južného pólu Auróra australis. V okolí magnetických pólom je výskyt polárnych žiar najvyšší, ale výnimočne sa môžu objaviť aj v našich zemepisných šírkach, dokonca aj na rovníku. Nakoľko slnečný vietor zaplavuje rovnomerne celú plochu s polomerom vzdialenosti Zeme, vyskytujú sa polárne žiary naraz na severnom aj južnom póle. Polárne žiary sa vyskytujú aj na iných telesách slnečnej sústavy, na všetkých, ktoré majú magnetické pole a atmosféru. Silné polárne žiare boli zaznamenané napríklad na Jupiteri, ktorého magnetické pole je omnoho silnejšie než zemské.

Aj keď v mnohých krajinách existujú pranostiky a predpovede polárnej žiary, nemá polárna žiara s atmosférickým počasím nič spoločné. Polárne žiary vznikajú vo výškach od 60 km, ďaleko nad troposférou, vrstva v ktorej sa odohrávajú všetky zmeny počasia siaha len do výšky približne 15 km.

Druhy polárnych žiar:

Modrá polárna žiara:

Zelená polárna žiara:

Viacfarebná polárna žiara:

Polárna žiara ktorá vznikla pri výbuchu atómovej bomby:

Jakub Ličko

POMÔŽTE

nám zmonitorovať čierne skládky na Slovensku!

Zapoj sa aj Ty do projektu „Viac recyklácie, menej znečistenia“, ktorý realizujú Priatelia Zeme – SPZ. Vaše „objavy“ zasielajte na e-mailovú adresu: beznakova@priateliazeme.sk s nasledujúcim popisom :

1. názov obce, umiestnenie čiernej skládky – ak sa dá i s fotografiou,
2. veľkosť čiernej skládky – odhadom , skládky objemovo väčšie ako 1x1x1m,
3. zloženie čiernej skládky – stačí opísať, čo vidíte navrchu.

Želáme Vám pekné jarne prechádzky a veríme, že chcete pomôcť prírode.

tvorcovia Ekočasopisu

MY NEZAHÁĽAME !!!

Každý rok sa zúčastňujeme akcií, ktoré sa konajú v meste Handlová:

EKOZEM
EKOTRH
DEŇ ZEME

PRACUJEME NA
PROJEKTE !!

Bez jazvy na duši i na tele

Naša škola, škola so 60-ročnou tradíciou, pripravuje dnes mladých ľudí v študijných i učebných odboroch zameraných na informačné a komunikačné technológie, elektrotechniku, strojárstvo i ekonomiku. Napriek rozmanitosti študijných odborov a teda aj študentov, snažíme sa všetkým vštepovať samostatnosť v konaní i v rozhodovaní, učíme ich byť zodpovednými za svoje vzdelanie, za životné prostredie, za svoje zdravie. Naša škola sa prostredníctvom aktívnych a kreatívnych pedagógov a samozrejme študentov úspešne zapája do množstva projektov a programov. Jedným z nich je Zdravie v školách a projekt, ktorým sme sa doň zapojili má názov :

„ Bez jazvy na duši i na tele“

Týmto projektom smerujeme k tomu, aby zamestnanci aj žiaci školy praktizovali zdravý spôsob života a šírili tieto myšlienky i vo svojom okolí, mimo školy. Chceme ním osloviť nielen vás študentov a zamestnancov školy, ale i vašich rodičov a širokú verejnosť. Myšlienky zdravého spôsobu života by mali byť pre jednotlivca motivujúce, ale nie vnucujúce! Podľa definície Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) pojem **zdravie nepredstavuje len neprítomnosť choroby, ale zdravie je chápané, ako stav úplnej fyzickej a sociálnej pohody jedinca** .Je dokázané, že zdravie sa netvorí v lekárskej praxi, v nemocniciach, ale, tvorí sa v rodine, v škole, na pracovisku, v mestách. Formuje sa spolu s faktormi prostredia a životného štýlu.

Faktory prostredia- vodu, vzduch a pôdu jedinec veľmi ovplyvniť nemôže, ale **životný štýl**, charakterizovaný nevhodnými stravovacími návykmi, nadmerným stresom, nedostatočnou pohybovou aktivitou, či prítomnosťou negatívnych návykov ako sú fajčenie, drogy a alkohol, zmeniť vo svoj prospech, v prospech svojho zdravia, určite môže. Môže, ak bude dostatočne informovaný, vzdelaný, presvedčený. Cieľom našej školy, školy podporujúcej zdravie je komplexne pôsobiť na vedomosti, postoje a motiváciu všetkých členov komunity, **aby bolo pozitívne ovplyvnené ich správanie vo vzťahu k vlastnému zdraviu i v ďalšom živote.**

Priority projektu

Estetizácia životného prostredia v škole a jej okolí

Humanizácia výchovno-vzdelávacieho procesu (komunikácia – cesta k iným)

Žiť zdravší a kvalitnejší život (správna životospráva a životný štýl)

1. ESTETIZÁCIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA V ŠKOLE A JEJ OKOLÍ

V škole trávime všetci minimálne ¼ dňa. V tomto čase sa nielen vzdelávame, ale aj žijeme. Podmienky prostredia, v ktorých žiak žije a pracuje majú značný vplyv na funkčný stav jeho organizmu a tým aj na kvalitu jeho práce. Je nevyhnutné zabezpečiť optimum tepelnej pohody prostredia, správne osvetlenie, čistotu a estetiku prostredia, účelne organizovať prestávky a vytvoriť podmienky na aktívny oddych. Celkový vzhľad exteriéru a interiéru školy naznačuje koľko starostlivosti bolo venované tomu, aby sa žiaci mohli učiť v prostredí, ktoré podporuje ich celkový rast.

Riešenie exteriéru školy:

Záhrada je priestor, ktorý nás môže, napriek uponáhľanej dobe, upozorniť rozkvitnutým kvietkom na ročné obdobie. Život sa stáva plnším, lebo sa môžeme tešiť z malých vecí a drobných zázrakov prírody. Aj my sa v rámci projektu „ZDRAVÁ ŠKOLA“ snažíme priblížiť prírode čo najviac. Preto navrhujeme využiť čas a priestor na tento účel. Vyriešiť súčasné priestory tak, aby žiaci mohli čas prestávok tráviť vonku, v školskom parku s vodným ekosystémom, alebo športovaním na školskom ihrisku.

2. HUMANIZÁCIA VYUČOVACIEHO PROCESU - (KOMUNIKÁCIA, CESTA K INÝM)

V tejto oblasti sa pokúsime naplniť myšlienku J. A. Komenského, aby sa škola stala „dielňou ľudskosti“, kde sa formujú pravé ľudské city, „cvičiskom práce“, ustavičnej, ale príjemnej, nestresujúcej, „výrobnou svetla“, s cieľom osvetliť mysle, aby bola „škola hrou“, kde je štúdium späté s potešením, „semeniskom“, kde zo semien vyklíčia stromčeky. Naše snaženie tiež nasmerujeme k tomu, aby sa z vyučovacieho i pracovného procesu v našej škole úplne vytratili negatívne postoje, aby vymizla nespravodlivosť, ponižovanie, urážanie, ironizovanie, zastrášovanie, či fyzické trestanie a aby všetci učitelia volili pozitívne formy motivácie, akými sú: pochvala, povzbudenie, trpezlivosť, oslovanie menom, humor, priateľský tón, či ochotu vypočuť názor študenta ... Podobne

budeme dbať i o to, aby sa tieto zásady správnej komunikácie udomácnili i v medziľudských, vzťahoch medzi zamestnancami školy. Myšlienky humanizácie musia byť v nás samotných, v našom rozume, v našich srdciach.

3. POHYBOVÁ AKTIVITA

Základné vlastnosti živých systémov sú : výmena látok a energie, rast, vývin, rozmnožovanie a pohyb. Pohyb je však nielen prejavom, ale aj podmienkou života a zdravia. Nedostatok pohybu v populácii sa prejavuje zvýšením chorobnosti a úmrtnosti ľudí.

Primeraná pohybová aktivita by mala byť prirodzenou súčasťou spôsobu života všetkých ľudí, najmä dospelých. Ak je systematická, pravidelná, dostatočne intenzívna a priemerne dlhotrvajúca, **má pozitívny vplyv na zdravie človeka.**

Byť FIT, znamená mať zdravé a výkonné srdce, primerane rozvinuté svalstvo, byť obratný, pohyblivý a dokázať sa vyrovnáť s náročnou fyzickou záťažou, ale aj byť odolnejší proti prechladnutiu, infekčným ochoreniam alebo stresu. Inými slovami to znamená:

1. **udržať si primeranú telesnú hmotnosť,**
2. **mať zdravé a výkonné srdce,**
3. **mať primerane silné svalstvo,**
4. **udržať si pohyblivosť kĺbov.**

Nezabúdajte však pri tom na dostatočný príjem vody, jednou zo základných potrieb ľudského organizmu. Prevenciou nedostatku vody je príjem tekutín pred, počas a bezprostredne po fyzickej záťaži. A netreba sa báť, **dať si vodu z vodovodu!**

Naším cieľom je teda vytvorenie takých podmienok pre žiakov i zamestnancov, aby sa ich prítomnosť na vyučovacom i pracovnom procese niesla v zdravej atmosfére, ktorá zaručí výchovu takých kvalifikovaných a profesionálnych síl, našich absolventov, ktoré sa bez problémov môžu uplatniť v celej EÚ. Snažíme sa teda zmeniť tradičnú školu, preferujúcu len odovzdávanie poznatkov, na školu, ktorá pripraví žiakov do súčasnej, ale i budúcej doby, na školu humanisticky a tvorivo orientovanú s cieľom rozvoja osobnosti žiaka v kognitívnej aj nonkognitívnej oblasti.

Krásnou tradíciou, vyvrcholením nášho snaženia v podpore zdravého životného štýlu sa stala netradičná bodka za školským rokom „**Deň zdravia**“. Deň zdravia je obľúbená a úspešná aktivita, ktorou sme už presiahli brány našej školy a oslovili i širokú verejnosť mesta Handlová. Program dňa je naplánovaný na päť hodín zaujímavých a poučných aktivít – ukázkami činností Hasičského a záchranného zboru z Handlovej a Prievidze, Polície SR, Mestskej polície z Handlovej, Armády SR, SČK a RÚVZ, aktívnym športovaním na všetkých športoviskách školy, ochutnávkou zdravej výživy ale i zábavou pri dobrej hudbe. Z uvedeného vyplýva, že na podporu zdravia, na vytváranie dobrých medziľudských vzťahov sa na našej škole urobilo a robí dosť.

Veríme, že v začatej ceste budeme naďalej pokračovať, lebo sa ukázalo, že je to dobré.

Mgr. Viera Uhrínová

Poznáte región, v ktorom sa nachádza naša škola?

Nachádza sa v tichej časti banského mesta Handlová, okres Prievidza. Celý okres tvorí jadro Hornonitrianskej kotliny, ktorá sa rozprestiera v povodí rieky Nitry. Obklopená je na juhu pohorím Tribeč, západnú časť územia tvoria Strážovské vrchy – Zliechovská hornatina, Nitrianske

vrchy a Malá Magura. Severovýchodnú časť územia tvorí pohorie Žiar, juhovýchodnú pohorie Vtáčnik a na severe územie ohraničuje Lúčanská Malá Fatra s najvyšším vrchom Klák. Na území okresu sú dve chránené krajinné oblasti a to Ponitrie a Strážovské vrchy, 5 národných prírodných rezervácií a mnohé ďalšie maloplošné chránené územia.

Rieka Nitra, ktorá pramení pod Klákom, bola vysvätená a vyhlásená v roku 1998 za národnú rieku.

Prvá písomná zmienka o meste Handlová je v listine Ľudovíta I. Veľkého z 8. marca 1376. Prvé správy o uhlí sa objavili až v druhej polovici 18. storočia, keď sa uhlie začalo dolovať pre potreby Bojnického zámku.

Štatút mesta bol Handlovej priznaný v roku 1960.

V súčasnom období je Handlová mestom, v ktorom pripadá pomerne veľa zelene na obyvateľa v rámci Slovenska, mestom športu, kultúry, školstva, obchodu i priemyslu.

Sme radi, že sme jeho súčasťou.

Mgr. Viera Uhrínová

Projekt Vodný ekosystém s okolím

V rámci programu Enviroprojekt 2008 sa Spojenej škole v Handlovej podarilo získať finančnú dotáciu na projekt s názvom Vodný ekosystém s okolím. Projekt bol financovaný z prostriedkov Ministerstva školstva SR. Jeho príprava a realizácia prebiehala v duchu hesla: „Zeľň, balzam pre dušu“. Prostredie, ktoré nás obklopuje, vnímame svojimi zmyslami priamo i nepriamo - samotné prostredie vplýva aj na naše podvedomie. I keď má každý iný prah estetického vnímania, základné požiadavky na stvárnenie prostredia sú rovnaké. Žiaci mali možnosť prakticky sa oboznámiť s tým, čo to vlastne znamená ekosystém, akú plní funkciu, aký je rozdiel medzi vodným a suchozemským ekosystémom a podobne. Samotná tvorba ekosystému určite prispeje k vytváraniu správnych postojov k životnému prostrediu.

Funkcia zelene je nielen estetická, ale i hygienická, mikroklimatická, náučná a ekologická. Tento

Takto sme začínali

projekt odráža všetky spomínané aspekty. Našou snahou je vytvárať správne postoje žiakov k životnému prostrediu úpravou priestoru nevyužitej zelenej plochy tak, aby bolo vytvorené miesto na výučbu a estetický zážitok počas celého roka. Jeho realizovanie neprebiehало vo vnútorných priestoroch školy, využitím počítačov alebo rôznych iných didaktických pomôcok, ale v samotnom exteriéri. Určite to prispeje k zvýšeniu environmentálneho povedomia, ekologického cítenia a empatie žiakov pri riešení tak závažnej problematiky, ako je tvorba a ochrana životného prostredia. V súčasnosti je

priam nevyhnutné prehlbovať v prvom rade citovú zaangažovanosť na stave životného prostredia. Uvedomujeme si blahodárnosť prírodného prostredia a jeho nevyhnutnosť pre zdravý plnohodnotný život. Pôsobením prostredia je možnosť využitia pozitív pre celkový fyzický a psychický stav. Dôvodov, ktoré nás priviedli k tomuto projektu bolo viac. Najdôležitejším z nich však je snaha o „zlepšenie kvality života“ čo najväčšieho počtu ľudí v škole a mimo nej, ako konkrétna aktivita v rámci proklamovaného „Trvalo udržateľného rozvoja“. Táto skutočnosť je zahrnutá aj v pláne environmentálnej výchovy na našej škole. Možnosť vychádzať počas prestávok do záhrady pre našich žiakov vytvorí príležitosť regenerovať psychické sily pre štúdium, intelektuálnu činnosť. Záro-

S radosťou pracujeme

veň sa tým, hlavne u mestských detí, prehĺbi vzťah k prírode a zodpovednosť k nej.

Vodu pre jazierko a polievanie rastlín budeme získavať zachytávaním dažďovej vody z odkvapových rúr priľahlých budov. Aspoň v malej miere tak prispejeme k šetreniu pitnou vodou. Sme naplnení vierou, že naši žiaci sa v budúcnosti budú, po našom príklade, správať k prírode oveľa ohľadupľnejšie. Cieľom nášho projektu bolo vytvoriť vodný ekosystém s okolím a starať sa oň spolu so žiakmi a zamestnancami školy. Okrem jazierka ho budú tvoriť stromy, kríky a kvetiny. Žiaci a učitelia v škole trávajú podstatnú časť dňa a preto vytvorenie príjemného prostredia nielen na odдых počas prestávok ale i miesta vhodného na výučbu v exteriéri, sa javí veľmi prínosným. Takéto prostredie má funkciu načerpania nových psychických síl a získanie pozitívneho vzťahu k životnému prostrediu. Doteraz nevyužívaná plocha sa vhodnou sadovníckou úpravou postupne mení na oázu zelene. Jej tvorba samotnými žiakmi v rámci ekológie dáva záruku vzťahu k daným hodnotám a ich zveľaďovaniu. Realizácia projektu prebiehala vo viacerých etapách. Najskôr sme nakúpili potrebný materiál, náradie, suroviny, záhradnícke produkty a podobne. Nasledovala obnova náteru oplotenia terénu a úprava pôvodného priestoru. Po založení jazierka sa zrealizovala výsadba kvitnúcich kríkov a kvetov. Na záver sa určili pravidlá pre údržbu a využívanie projektu. Jazierko so svojím okolím bude určené nielen pre relax a vyučovanie ekológie ale aj pre rôzne aktivity a podujatia určené pre našich študentov, zamestnancov a verejnosť. V budúcnosti, mimo tohto projektu, totižto plánujeme dobudovanie lavičiek. Tento projekt môže vo významnej miere prispieť k zmene environmentálneho myslenia všetkých návštevníkov a ovplyvniť ich názory na ochranu životného prostredia.

Mgr. Viera Uhrínová

Zapojili sme sa do projektu

FAIR TRADE

- Výrobky fair trade sú označené týmto logom.....

V školskom roku: 2008/2009 sa Spojená škola v Handlovej zapojila ako jedna z piatich škôl na Slovensku do projektu Fair trade. Projekt zastrešuje nadácia Integra so sídlom v Bratislave. Fair trade znamená **spravodlivý obchod**. Fair trade ponúka malým farmárom v rozvojových krajinách lepšie obchodné dohody a spravodlivejšiu mzdu za ekologicky čistejšie výrobky najmä potravinárskeho charakteru /kakao, káva, banány, čokoláda/.

Je spravodlivé, že ľudia, ktorí pestujú to, čo jeme a vyrábajú to, čo máme oblečené, by mali mať šancu zlepšiť svoje životné podmienky a najmä životy svojich detí.

Fair trade pomáha mladým ľuďom pochopiť, že ich aktivity môžu ovplyvniť ľudí na celom svete a spôsobiť zmenu k lepšiemu.

Fair trade poskytuje výrobcam v rozvojových krajinách prístup na svetové trhy a dôstojné obchodné podmienky. Funguje na jednoduchom princípe - za kvalitný tovar, či surovinu dostáva výrobca cenu, ktorá pokrýva jeho výrobné náklady. Fair trade okrem minimálnej ceny platí isté percento navyše, tzv. sociálne prémium. Táto suma sa na základe demokratického rozhodnutia použije, ako investícia na zvýšenie kvality či diverzifikácie výroby alebo na projekty všeobecnejšieho významu (vybudovanie školy, ciest, nemocnice a iných). Fair trade sa tak stáva jedným z dôležitých nástrojov dlhodobého a zdravého rozvoja celých komunít.

Fair trade znamená...

1. viac peňazí pre chudobných vo svete,
2. nový pohľad na globálny obchod,
3. obchodné príležitosti,
4. moc v rukách zákazníka,
5. moc v rukách výrobcov.

U nás na Slovensku sa fair trade výrobky predávajú v DM drogériách, v Hypernove a špecializovaných predajniach napr. TEN SENSES /Bratislava/.

Počas mesiacov september 2008 až január 2009 sme sa pomocou rôznych aktivít a činností snažili oboznámiť s tým, čo to vlastne fair trade je a túto myšlienku sme propagovali nielen medzi žiakmi našej školy ale aj medzi obyvateľmi mesta Handlová. Urobili sme nástenky, dali vyrobiť propagačný materiál a kalendáriky i letáčiky s informáciami o fair trade. Robili sme anketu a dotazníky o fair trade medzi obyvateľmi mesta Handlová a žiakmi našej školy a propagovali sme fair trade výrobky spojené s ochutnávkou kávy, čaju, kakaa, čokolády na vyučovacích hodinách ale aj na Dni otvorených dverí pre našich budúcich žiakov.

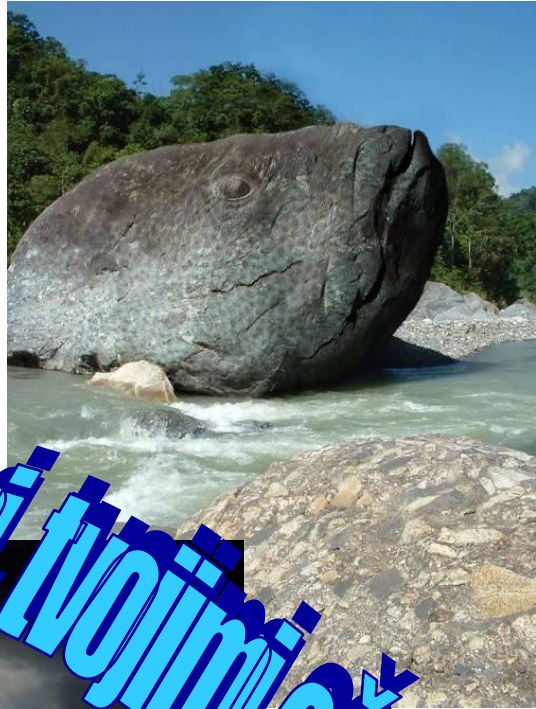
Práca na tomto projekte bola veľmi zaujímavá a podnetná , priniesla nám mnoho zaujímavých nápadov a zapojení žiaci prevažne z 2. ročníka obchodnej akadémie sa ukázali ako vysoko zodpovední a tvoriví.

umenie v prírode

Příroda tvoří tvými očami

Riešenie krížovky: 1. voda, 2. podzemná , 3. odpadové. 4. splašková, 5. Žitný, 6. filtrácia,
8. ropa, 9. termálna.

Zostávajúce písmená tvoria kľúčové slovo : **voda = život**

Správne odpovede ekopríkladov:

1. 300 hl, 2. 48 000kg, 3. 40 kg, 4. Medvede – 3,70 m3, levy 2,63 m3, 5. B:42 g, 6. 3680 MW

REPETITÓRIUM

REPETITÓRIUM

alebo „ **Čo sme už prežili** „

September 2008

začal sa nový školský rok (s chuťou do učenia!) tretiaci hneď a zaraz poputovali na kurz OČAP (niektorí na pláži Jadranského mora a la ITÁLIA, tí ostatní po kopcoch Hornej Nitry)

Október 2008 všetci sme pilne študovali a svorne sme sa venovali prípravám na veľkú NARODENINOVÚ oslavu 60 rokov existencie našej školičky... a prišli naše prvé(jesenné) prázdniny!

Hurááááá!

December 2008 Všetci sme sa tešili na Ježíška ! „Vianoce, Vianoce prichádzajú... “ Naši vianoční poštári doručili veľa, veľa krásnych Vianočných želaní, v ktorých sme si všetci všetkým zaželeli len to krásne a dobré. **ĎAKUJEME**

Jánuár 2009-PF 2009! Po Vianočných prázdninách len 14 dni ostalo do polročného hodnotenia a tak sme si vyhrnuli rukávy a pustili sa do učenia. Naši prváci sa po tomto kolotoči skúšania išli spúšťať dole kopcom na Lyžiarskom kurze – niektorí na Rematu ta a naspäť , iní, v Žiarskej doline Vysokých Tatier, si užívali na Tatranských svahoch a v hoteli Spojár. Vrátili sa vysmiati, opálení – plní endorfínov a iných hormónov... Koncom mesiaca si zmerali sily v zručnosti a dôvtipe žiaci študijných a učebných odborov našej školy v celoškolskej súťaži „ Remeslo má zlaté dno“

November 2008 prišiel **Deň „D“** – slávnostná akadémia k 60. výročiu školy s veľa vzácnymi hosťami. Blahoželalo sa, hodnotilo sa, spomínalo sa (a bolo na čo!), rozdávali sa ocenenia (bolo komu a bolo za čo!)

„Gratulujeme školička naša a prajeme veľa ďalších dobrých rokov “

prišiel druhý **Deň „D“** slávnostné imatrikulovanie na prváčikov do „ Cechu odborného „s veselým kultúrnym programom a milými darčekom od spolužiakov tretiakov. Prišiel tretí **Deň „D“** štvrtročná klasifikačná porada – prvé vážne hodnotenie vašej pilnej práce v tomto školskom roku a začali sa práce na úspešnom environmentálnom projekte „VODNÝ EKOSYSTÉM S PARKOM“ v areáli školy. Chlapci 2F triedy „krv potili“ kým na tretíkrát vykopali! Dievčence a Tomáš z 2B triedy vysadili okrasné rastlinky... Dokončíme na jar 2009. **Pomôžete???**

Február 2009 nič zvláštneho ani významného sme neprežili... Učili a vzdelávali sme sa. Zas a stále! Popritom sme sa tešili na jarné prázdniny. Naši „šikulkovia“ dokončovali svoje vedecké prvotiny, práce pre SOČ a iní zdolávali chrípkové vírusy!

Marec 2009 marec je stále mesiacom KNIHY pre nás začínal krááásne – jarnými prázdninami! veríme, že ste si ich užívali a zimnými športmi utužovali svoje zdravie, a že ste véééľa čítali! Po prázdninách sme sa opäť vážne zahryzli do učenia šikulkovia obhajovali svoje práce v školskom kole SOČ blahoželáme všetkým zúčastneným, študentom aj ich pedagógom, ktorí im venovali svoj čas a dobrú, hlavne múdru radu. 26. marca takmer 90 iných šikulkov riešilo rébusy medzinárodnej matematickej súťaže „KLOKAN“ Dozvedeli sme sa, že sme uspeli v 2 projektoch a tak sme neváhali a podali ďalšie, s vierou, že opäť uspejeme! Naši maturanti, aj na nich už došlo, písali PFIČ a EČ maturitnej skúšky z jazyka slovenského a jazyka cudzieho **Boli sme s vami!** Držme im všetci palce k úspešnému ukončeniu štúdia!

Apríl 2009 prebehlo tretíkrát hodnotenie nášho vzdelávacieho snaženia vytešili sme sa z Veľkonočných prázdnin, šibačky a polievačky prebehli rodičovské združenia...“Boli aj vaši rodičia?“Začali sme s prípravou **Dňa zdravia** – netradičnej bodky za školským rokom – tá tohtoročná, už štvrtá v poradí, sa uskutoční 24.júna. Ak máte dobrý nápad alebo chcete pomôcť alebo sa v programe Dňa prezentovať, dajte vedieť! Vychádza náš časopis – jeho prvé číslo! **„Bude sa Vám páčiť „**

Mgr. Viera Uhrínová

Do posledného štvrtého školského roka vám prajeme veľa osobných, ale hlavne študijných úspechov.... V Y D R Ž A Ť !

Čakáme na Vaše nápady, články, krížovky, fotografie... , všetko, čo môžeme uverejniť v ďalšom čísle časopisu....A nezabudnite hlasovať za najzaujímavejší návrh úvodnej stránky do 30. 5. 2008. Svoje hlasy dávajte do schránky pri jedálni.

Tvorcovia časopisu